

Οι Οινούσσεσ πήραν το όνομά τους από τα καλά κρασιά τους. Είναι ένα μικρό νησιωτικό συμπλεγμα ανάμεσα στη Χίο και τη μικρασιατική χερσόνησο της Ερυθραίας. Και δίπλα του υπάρχει το «φρέαρ των Οινουσσών», το βαθύτερο σημείο της Μεσογείου (4.850 μ.). Το μόνο νησί που κατοικείται είναι η Οινούσσα, που λέγεται και Αιγνούσα (14 τ. χλμ.). Τα αρχοντικά σπίτια της και οι δένδροστοιχίες τη χαρακτηρίζουν. Από εκεί κατάγονται οι φημισμένες εφοπλιστικές οικογένειες Λαιμού, Πατέρα και Χατζηπατέρα.

Ιδανικές είναι οι πλαζ της (Φαρκερού, Φασόλι, Ζεμπαγάς, Μπιλάλι, Κάστρο, Χατζηβαλής). Το νησί διαθέτει εντυπωσιακό Ναυτικό Μουσείο που ιδρύθηκε το 1991 από τον Νικόλα Σπ. Λαιμό σε αντικατάσταση άλλου παλαιότερου. Ανάμεσα στα εκθέματα περιλαμβάνονται και μοντέλα πλοίων κατασκευασμένα από Γάλλους τους οποίους είχαν αιχμαλωτίσει Βρετανοί την εποχή των Ναπολεόντειων Πολέμων. Υπάρχουν επίσης ναυτικά όργανα, εργαλεία караβομαραγκών, παλιές φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής του Χιώτη ζωγράφου Αριστείδη Γλύκα, συλλογή όπλων του ΙΗ' και του ΙΘ' αιώνα και γλυπτά της Γεωμετρικής Εποχής.

Οι περισσότερες εκκλησίες είναι τάματα ναυτικών. Πολιούχος του νησιού είναι ο Άγιος Νικόλαος.

Τα άλλα νησιά του συμπλέγματος είναι τα Παναγιά, Γαϊδουρόνησο, Βάτος, Ποντικόνησο, Αρχοντόνησο, Πατερόνησο, Ποντικούδικο, Λαιμούδικο, Πρασονήσια. Τα τελευταία είναι δίδυμα καταπράσινα νησάκια με φάρο.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 227.10.55.222. Δήμος 227.10.55 326, 227.10.55 400. Λιμεναρχείο 227.10.55.394. Αγροτικό Ιατρείο 227.10.55.300.

Η ιστορία των Οινουσσών

Η ερήμωση του 1821:

Το όνομα της νησιώτικης συστάδας είναι αρχαίο. Το αναφέρουν ο Εκαταίος (545 – 475 π.Χ.), ο Ηρόδοτος (484 – 410 π.Χ.) που τις έλεγε Οινουσσαίες και ο Θουκυδίδης (470 – 395 π.Χ.). Τα νησιά ήταν ακατοίκητα αλλά ιδιοκτησία των κατοίκων της Χίου από παλιά. Αναφέρεται μάλιστα ότι, όταν οι κάτοικοι της μικρασιατικής Φώκαιας αναγκάστηκαν να εκπατριστούν, καθώς την πόλη τους κατέλαβαν οι Πέρσες (540 π.Χ.), ζήτησαν από τους Χιώτες να τους πουλήσουν τις Οινούσες για να εγκατασταθούν εκεί. Οι Χιώτες αρνήθηκαν, επειδή φοβήθηκαν να έχουν τόσο κοντινό ανταγωνιστή στις θάλασσες. Οι Φωκαείς αναγκάστηκαν να ξενιτευτούν στη μακρινή Κορσική.

Τα νησιά παρέμειναν ακατοίκητα ως τα τέλη του ΙΗ' μ.Χ. αιώνα, όταν τα αποίκισαν κάτοικοι από τα Καρδάμυλα της Χίου. Έφυγαν όλοι στην Άνδρο, την Εύβοια και την Πελοπόννησο, μόλις ξέσπασε η επανάσταση του 1821. Τα νησιά ήταν ξεμοναχιασμένα και ταυτόχρονα κοντά στην Κωνσταντινούπολη και τα νέα από εκεί δεν ήταν καθόλου ενθαρρυντικά:

Από την 1^η Μαρτίου ένας ταχυδρόμος είχε μεταφέρει στην Υψηλή Πύλη την είδηση ότι στις παραδουνάβιες ηγεμονίες είχε ξεσπάσει επανάσταση με αρχηγό τον υπασπιστή του τσάρου Αλέξανδρου Α', στρατηγό Αλέξανδρο Υψηλάντη.

Αντιδρώντας, ο σουλτάνος Μαχμούτ ετοιμάζε θρησκευτικό πόλεμο, φανατίζοντας τους Τούρκους. Προγραμμάτισε γενική σφαγή των χριστιανών. Όμως, ο ανώτατος θρησκευτικός αρχηγός των Οθωμανών, ο σείχ-ουλ-ισλάμ Χατζή Χαλίλ εφέντης, αρνήθηκε να υπογράψει τον φετβά. Την ίδια ώρα, 49 Φαναριώτες που κατείχαν ανώτατες θέσεις υπέγραψαν κοινή δήλωση ότι "το γένος αγνοεί την επαναστατικήν εταιρείαν". Στις 23 Μαρτίου, διαβάστηκε στις εκκλησίες αμνηστία του σουλτάνου προς τους επαναστάτες με την προϋπόθεση ότι θα κατέθεταν τα όπλα και αφορισμός του Αλέξανδρου Υψηλάντη από το ορθόδοξο πατριαρχείο. Ο αφορισμός υπογράφηκε με τη σκέψη ότι έτσι θα γλίτωναν οι Έλληνες της Πόλης. Όμως, από τις 24 Μαρτίου, οι Τούρκοι άρχισαν να δολοφονούν όποιον είχε ίδιο όνομα με κάποιον επαναστάτη.

Η δολοφονία του πατριάρχη:

Ο Γεώργιος Αγγελόπουλος γεννήθηκε το 1749, στη Δημητσάνα. Στα 1775, χειροτονήθηκε αρχιδιάκονος και στα 1785 μητροπολίτης Σμύρνης με το όνομα Γρηγόριος. Ήταν 48 χρόνων όταν το 1797, εκλέχτηκε πατριάρχης με το όνομα Γρηγόριος Ε'. Αμέσως, ξεκίνησε σταυροφορία για να τονώσει το θρησκευτικό συναίσθημα και προσπάθησε να εκδώσει λεξικό με τίτλο «Κιβωτός της ελληνικής γλώσσας». Όμως, προκάλεσε τις υποψίες των Τούρκων που τον καθαίρεσαν και τον εξόρισαν στο Άγιο Όρος. Τον επανέφεραν το 1806 και τον καθαίρεσαν πάλι το 1808. Έμεινε δέκα χρόνια στο Άγιο Όρος και, κατά κάποιες μαρτυρίες, μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία. Επανήλθε στον πατριαρχικό θρόνο στα 1818.

Τα πράγματα είχαν αγριέψει από τις 31 Μαρτίου, όταν στην Κωνσταντινούπολη έφθασε η είδηση ότι ξεσηκώθηκαν κι ο Μοριάς και η Ρούμελη. Ο σουλτάνος πίστεψε πως πατριαρχείο και Φανάρι τον κορόιδευαν. Άφησε να ξεχυθούν οι ορδές των Τούρκων στους δρόμους και να σφάζουν όποιον Έλληνα έβρισκαν μπροστά τους.

Στις 4 Απριλίου του 1821, συνέλαβε τον Μέγα Διερμηνέα της Πύλης Κωνσταντίνο Μουρούζη. Αυτός άρχισε να τον καταριέται φωνάζοντας:

«Σουλτάνε αιμοβόρε. Σουλτάνε άδικε. Σουλτάνε άθλιε...».

Τον αποκεφάλισαν αμέσως. Ακολούθησε ο αποκεφαλισμός του αδερφού του, Νικόλαου Μουρούζη, μεγάλου διερμηνέα του στόλου. Μέσα στη βδομάδα, πάμπολλοι Έλληνες τιτλούχοι εκτελέστηκαν. Η έξοδος από την Πόλη απαγορεύτηκε. Ως το μεγάλο Σάββατο, 9 Απριλίου, δεν πείραζαν τους ιερωμένους. Στις 10, ανήμερα του Πάσχα, ο νέος και πιστός στον σουλτάνο Μέγας Διερμηνέας, Σταυράκης Αριστάρχης, επισκέφτηκε τον Γρηγόριο και του ανακοίνωσε ότι καθαιρείται κι εξορίζεται, για τρίτη φορά.

Ο Γρηγόριος βγήκε στον δρόμο όπου τον περίμεναν περίπου 50 Τούρκοι που τον οδήγησαν στο λιμάνι. Εκεί, τον έβαλαν σε μια βάρκα και τον πήγαν στη φυλακή. Την ίδια μέρα, πατριάρχης ανέλαβε ο μητροπολίτης Πισιδίας, Ευγένιος, που έμελλε να πεθάνει τον επόμενο χρόνο. Μετά την τελετή, οι Τούρκοι μετέφεραν τον Γρηγόριο, πίσω στο πατριαρχείο. Τον κρέμασαν στη μεσαία πύλη και τον άφησαν εκεί τρεις μέρες. Στις 13, ξεκρέμασαν το πτώμα του και το έριξαν στη θάλασσα, να το φάνε τα ψάρια. Όμως, αυτό

βγήκε στην επιφάνεια. Τρεις μέρες αργότερα, οι άνδρες ενός ελληνικού εμπορικού πλοίου με ρωσική σημαία το είδαν να πλέει. Το ανέσυραν και το μετέφεραν στην Οδησό όπου έφτασαν στις 11 Μαΐου. Η σορός του πατριάρχη έμενε άταφη, εκτεθειμένη σε λαϊκό προσκύνημα. Ο τσάρος Αλέξανδρος διέταξε να ταφεί με τιμές. Η κηδεία του έγινε στις 17 Ιουνίου του 1821. Εξήντα χρόνια αργότερα, στα 1871, τα οστά του μεταφέρθηκαν στην Αθήνα και αποτέθηκαν σε τύμβο, στον μητροπολιτικό ναό. Στις 10 Απριλίου του 1921, εκατό χρόνια μετά το θάνατό του, η Εκκλησία τον ανακήρυξε άγιο. Η μνήμη του τιμάται στις 10 Απριλίου. Όμως, στα 1821, η τουρκική αγριότητα δεν έμεινε αναπάντητη.

Η σφαγή του σεΐχ-ουλ-ισλάμ:

Τα νέα για την δολοφονία του ανώτατου θρησκευτικού ηγέτη της Ορθοδοξίας κατατάραξαν τον Ελληνισμό και το αίσθημα της εκδίκησης ασάλωσε τους μαχητές. Στις τέλη Απριλίου, ο ελληνικός στόλος βρισκόταν στη θέση «του Πασά η Βρύση», στη Χίο. Στις 28 ή 29 του μήνα, μια τουρκική νηοπομπή βγήκε από τον Ελλήσποντο, μεταφέροντας μουσουλμάνους προσκυνητές στη Μέκκα. Ένα από αυτά τα πλοία αιχμαλωτίστηκε από πλοίο με Ψαριανούς που κατέβασαν τους επιβάτες στη μικρασιατική ακτή και κράτησαν το πλοίο με τις αποσκευές. Ένα δεύτερο πλοίο αιχμαλωτίστηκε στις Οινούσες από τους Υδραίους πλοιάρχους Πινότση και Σαχτούρη. Ο πρώην πια εξαιτίας της άρνησής του να υπογράψει τον φετβά για τη σφαγή των χριστιανών σεΐχ-ουλ-ισλάμ Χατζή Χαλίλ εφέντης βρισκόταν μέσα σ' αυτό μαζί με το χαρέμι του και την πεντάμορφη 15χρονη κόρη του. Είχε μαζί του πολύτιμα αντικείμενα ανυπολόγιστης αξίας, άλλα ως δώρα στον Μοχάμετ Άλη, ηγεμόνα της Αιγύπτου, κι άλλα για να τα αφιερώσει στη Μέκκα.

Οι ναύτες τον αναγνώρισαν. Αγνοούσαν ότι είχε φερθεί έντιμα, αγνοούσαν και ότι είχε πια καθαιρεθεί από τον ίδιο τον σουλτάνο. Το μόνο που γνώριζαν ήταν ότι ο ορθόδοξος ανώτατος θρησκευτικός ηγέτης είχε απάνθρωπα δολοφονηθεί από μουσουλμάνους και αυτοί είχαν μπροστά τους τον ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη των μουσουλμάνων. Τον έσφαξαν επιτόπου. Σφάχτηκαν κι όλοι οι άλλοι Τούρκοι (και Τουρκάλες) που βρισκόνταν στο πλοίο, παρά την προσπάθεια των δυο πλοιάρχων να τηρηθούν τα νόμιμα και να αποβιβαστούν οι επιβάτες στην ακτή, όπως έγινε και με εκείνους του πλοίου που αιχμαλώτισαν οι Ψαριανοί.

Με την ευκαιρία, μοιράστηκαν τον θησαυρό και αγκυροβόλησαν μακριά από τα άλλα πλοία

του ελληνικού στόλου, προφανώς για να μην ελεγχθούν, καθώς η πολεμική λεία έπρεπε να μοιράζεται σε όλους, με ένα μεγάλο τμήμα της να πηγαίνει στο εθνικό ταμείο για τις ανάγκες του Αγώνα.

Οπωσδήποτε, η σφαγή του πρώην σείχ-ουλ-ισλάμ μαθεύτηκε και έγινε αντικείμενο σπουδαίας εκμετάλλευσης από τους Οθωμανούς αλλά και από τους πρεσβευτές των Ευρωπαίων στην Κωνσταντινούπολη. Κι ούτε λίγο ούτε πολύ, η σφαγή στις Οινούσσεσ ειπώθηκε ότι ήταν η αιτία του απαγχονισμού του πατριάρχη Γρηγόριου του Ε΄ ως αντίποινα. Χρειάστηκαν χρόνια, ώσπου οι ανά την Ευρώπη Έλληνες να πείσουν τους Ευρωπαίους ότι είχε συμβεί ακριβώς το αντίθετο.

Στα ίδια χρόνια, όσοι είχαν φύγει από τις Οινούσσεσ, επέστρεψαν. Στα 1912, εντάχθηκαν στην ελληνική επικράτεια. Η ελληνική διοίκηση εγκατέστησε εκεί αστυνομικό και τελωνειακό σταθμό καθώς και πλήρες δημοτικό σχολείο.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 5.3.2010)